

ראש השנה

מה משמעות הצירוף **ראש השנה** בתנ"ך? הצירוף נזכר במקרא פעם אחת בלבד: "בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ" (יחזקאל מ, א); משמעותו המדויקת כאן אינה ברורה, אך נראה שהכוונה לחודש הראשון בשנה (תשרי או ניסן) ולא ליום הראשון בשנה, כבימינו.

רק בלשון חכמים נתייחד 'ראש השנה' לציון המועד שחל בראש חודש תשרי, וכך מקובל עד ימינו.

ומה משמעות שם החודש תשרי? איזה זמן מציין הצירוף 'בפרוס השנה החדשה'? מהי דְּבָשִׁית ומה נוכל להגיש לשולחן במגס? השתתפו בחידון לכבוד השנה החדשה.

מדור מיוחד לראש השנה באתר האקדמיה

שנה טובה ומתוקה

מהי דְּבוּרִית? מה ההבדל בין כוורת למכוורת ומהו מקור?

כל מה שרציתם לדעת על דבורים, כוורות ודבש!

במצגת שהוכנה במיוחד לאתר האקדמיה לערב ראש השנה תשע"ג קברו מומחים לדבורים והמזכירות המדעית של האקדמיה להצגת אוצר המילים הקשור לגידול הדבורים.

זו ההזדמנות שלכם ללמוד על כוורן ודבוראי, דבורית, כוורת ומכוורת, מלכה ועמלה, נלד, נחיל והתנחלות, חלת דבש, דונג, צוף, אגירה וצְמִידָה, רְפִתָה, מְקוֹר או מְקוֹר, מסווה ומִדָּף, האבקה ונדידה, יַעֲרָה, חתימת דבש ורדיית דבש.

לצפייה במצגת

חג שמח ובתיאבון

בימות החול אנו אוכלים בדרך כלל **ארוחה** – מילה שמקורה בתנ"ך, אך בחגים אנו מדברים בעיקר על **סעודה** – מילה בעלת אותה משמעות שירשנו מלשון חז"ל. סעודת החג נושאת כמובן אופי **חגיגי** – מילה שחידש אליעזר בן-יהודה. מילים רבות עולות על שולחנו בחגים, מהן עתיקות יומין ומהן חדשות ומחודשות. בפרוס החג אנו מגישים לכם סעודה של מילים – מוכרות יותר ומוכרות פחות – המתובלת בהסברים קצרים.

לעיון ברשימת המילים לשולחן החג

לרכישת **סינר עברי** המציג איורים מקוריים של כלי מטבח עם שמות עבריים הלקוחים מתוך מילון חזותי משנת תרצ"ג (1933) בהוצאת "גדוד מגני השפה" ו"הארגון להשכלת העברית"

מה בין ראש השנה לראש הממשלה?

ראש הוא חלקו העליון של גוף האדם, ומכאן בהשאלה גם החלק העליון של עצמים, כגון ראש הקר, ראש הדף. לעומת ראשו של האדם ראשם של בעלי חיים נמצא לפנים – ומכאן בהשאלה ראש הוא גם חלקם הקדמי של עצמים, כמו ראש המיטה, ובתורת המלחמה יש ראש גשר וראש חץ, וכן ראש העדר וראש התור.

בהשאלה נוספת ראש הוא מנהיג, זה ההולך לפנים, בראש. על יפתח נאמר "וַיְשִׁימוּ הָעָם אוֹתוֹ עֲלֵיהֶם לְרֹאשׁ וּלְקָצִין" (שופטים יא, יא); בספר נחמיה מצאנו את **ראשי המדינה** (יא, ג), ובדברי הימים את **ראשי הצבא** (א יב, טו). בתלמוד יש **ראש ישיבה** ובימי הביניים **ראש הקהל**; כיום יש **ראש עיר**, **ראש המטה הכללי** (רמטכ"ל) ו**ראש ממשלה**.

בתחום הזמן המילה ראש מציינת התחלה, בדומה למילים **ראשית**, **ראשון**. כך **ראש חודש** הוא תחילת החודש, ו**ראש השנה** הוא תחילת השנה.

להרחבה

אוחילה לאל אַחלה פֿניו

הפועל הוחיל פירושו ציפה וקיווה: "קִיִּיתִי ה' קִוְּתָה נִפְשִׁי וְלִדְבַר ה' הוֹחֵלִיתִי". פסוק זה לקוח ממזמור קל בתהלים שנוהגים לאומרו בעשרת ימי תשובה.

בפועל הוחיל גם נפתח פיוט ידוע מתפילת הימים הנוראים – תפילה מיוחדת לשליח הציבור: "אוחילה לאל אַחלה פֿניו / אַנְשָׁאָה מִמֶּנּוּ מַעֲנֵה לִשׁוֹן".

פועל אחר מאותו שורש במשמעות קרובה הוא יחל, ואף הוא נזכר באותו מזמור תהלים: "יַחַל יִשְׂרָאֵל אֶל ה'". פועל זה רווח יותר בלשון ימינו, ואילו הוחיל משמש בעיקר בלשון הגבוהה.

על מילים נוספות לימים שבין כסה לעשור

על ייחול ועל איחול

אחת משאלות הניסוח המתגלגלות שוב ושוב לפתחנו היא אם נכון לומר 'החל מ-' או 'החל ב-'. שאלה זו העסיקה מאוד את מתקני הלשון באמצע המאה הקודמת: הם התחבטו בה והביעו דעות סותרות, ומקצתם אף חזרו בהם מן ההגבלות שהציעו. המסקנה העולה מדבריהם היא שיש מקום לשני הניסוחים, ואין סיבה להעדיף דווקא אחד מהם.

עם זאת נציין כי כיום הניסוח 'החל מ-' הוא הרווח בבואו לבדו, לרוב לציון זמן, כגון 'החל משנת תשפ"ד'. לעומת זה בצירוף 'החל ב-' משתמשים בעיקר כאשר נוקטים את ההמשך 'וכלה ב-', כגון 'החל במנהלים הבכירים וכלה בדרג הזוטא'.

עוד נאמר כי בהיעדר ההמשך 'וכלה ב-' לרוב אין כלל צורך במילה 'החל', ואפשר לומר בפשטות 'מיום שלישי', 'משעה 9:00', 'משנת תשפ"ד' וכדומה.

להרחבה על הוויכוח שניטש בין מתקני הלשון

תמיכה באקדמיה

שאלה בעברית

חנות הספרים

אם נתקלתם בבעיות תצוגה [לחצו כאן](#) לצפייה בדפדפן

להסרה מרשימת התפוצה לחצו כאן | ניהול הרשמות | תמיכה באקדמיה | [Subscribe to English Newsletter](#)
האקדמיה ללשון העברית, קריית האוניברסיטה, גבעת רם, ת"ד 90004, ירושלים 9190401

MailPoet